

अनुत्तमं महत्तरं ॥ १२ ॥ १३ ॥ पांडवमुख्यैः पांडुपुत्रैर्भीमादिभिर्दत्तः संदत्तो गुप्तः ॥ १४ ॥ इति शांतिप० रा० नै० भारतभा० समतितमोऽध्यायः ॥ ७० ॥ ॥ ७३ ॥ कथमिति बहूनां प्रजानां प
रिपालनं कथं स्यादिति चिन्ता आधिः स एव बंधस्तेन न युज्यते नापराधोति नान्यथा करोति धर्मव्यवहारनिर्णयादौ एतद्व्यकथं स्यादिति प्रश्नः ॥ १॥ उत्तरं वक्तुं प्रतिजानीते समासेनैवेति ॥ २ ॥ रागद्वेषहो नो ब्रा
ह्मणान् पुरस्कृत्य व्यवहारनिर्णयं कुर्वन् धर्मं पिनापराधोतीति द्वितीयस्योत्तरमाह धर्मनिष्ठानिति चतुर्भिः ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ विपक्षे दोषमाह कामेति ॥ ७ ॥ आद्यस्योत्तरमाह मास्मेत्यादिना साधून् सर्वत्र

एवं च स्वराज्यस्यो यदि श्रेय इहैच्छसि ॥ अतो न्यथानरपतिर्भयमृच्छत्यनुत्तमं ॥ १२ ॥ इति सर्वाङ्गुणानेनान्यथोक्तान्यनुवर्तते ॥ अनुभूयेह भद्राणि प्रेत्य स्व
र्गमहीयते ॥ १३ ॥ वैशंपायन उवाच इदं वचः शांतनवस्य शुश्रुवान्युधिष्ठिरः पांडवमुख्यसंभृतः ॥ तदा वदं देवपितामहं नृपो यथोक्तमर्तच्चकार बुद्धिमान्
॥ १४ ॥ इति श्रीमहाभारते शांतिप० राजध० समतितमोऽध्यायः ॥ ७० ॥ ॥ ७३ ॥ युधिष्ठिर उवाच कथं राजा प्रजा रक्षन्नाधिबंधेन युज्यते ॥ धर्मं च नापरा
धोति तन्मे ब्रूहि पितामह ॥ १ ॥ भीष्म उवाच समासेनैव ते राजन्य धर्मं न्वक्ष्यामि शाश्वतान् ॥ विस्तरेणैव धर्मानं न जातं तमवाप्नुयात् ॥ २ ॥ धर्मनिष्ठान् शु
तवतो देवव्रतसमाहितान् ॥ अर्चयित्वा यजेथास्त्वंगृहे गुणवतो द्विजान् ॥ ३ ॥ प्रत्युत्थायोपसंगृह्य चरणवभिवाद्य च ॥ अथ सर्वाणि कुर्वीथाः कार्याणि सपुरोहि
तः ॥ ४ ॥ धर्मकार्याणि निर्वर्त्य मंगलानि प्रयुज्य च ॥ ब्राह्मणान्वाचयेथास्त्वमर्थसिद्धिजयाशिषः ॥ ५ ॥ आर्जवेन च संपन्नो धृत्या बुद्ध्या च भारत ॥ यथार्थं प्रति
गृहीत्यात्कामक्रोधौ च वर्जयेत् ॥ ६ ॥ कामक्रोधौ पुरस्कृत्य यो रथं राजानुतिष्ठति ॥ न स धर्मं न चाप्यर्थं प्रतिगृह्णाति बालिशः ॥ ७ ॥ मास्मलुब्ध्यांश्च मूर्खांश्च कामार्थं च
प्रयुज्यतः ॥ अलुब्ध्यान्बुद्धिसंपन्नान् सर्वकर्मसु योजयेत् ॥ ८ ॥ मूर्खोऽप्यधिकृतो र्थेषु कार्याणामविशरदः ॥ प्रजाः क्लिश्नात्ययोगेन कामक्रोधसमन्वितः ॥ ९ ॥
बलिषष्ठेन शुक्तेन दंडेनापराधिनां ॥ शास्त्रानीतेन लिप्से यावेतेन न धनागमं ॥ १० ॥ दापयित्वा करं धर्म्यं राष्ट्रं नीत्या यथाविधि ॥ तथैतं कल्पयेद्वा राजा योगक्षेम
मत्तद्रितः ॥ ११ ॥ गोपायितारं दार्धर्मं नित्यमत्तद्रितं ॥ अकामद्वेषसंयुक्तमनुरज्यंतिमानवाः ॥ १२ ॥ मास्मलोभेना धर्मेण लिप्से यास्त्वंधनागमं ॥ धर्मार्थाव
ध्रुवौ तस्य यो न शास्त्रपरो भवेत् ॥ १३ ॥

कार्येषु नियोज्यस्वयं नाधिबंधेन युज्यत इत्यर्थः ॥ ८ ॥ अयोगेन योगइष्टप्राप्तिस्तद्भावेन ॥ ९ ॥ बलिः राजदेयं तदेव सस्यादेः षष्ठांशस्तेन बलि
षष्ठेन शुक्तेन शुद्धेन गणनादनधिकेनेत्यर्थः शुक्तं पूताम्लनिष्ठुरदिति मेदिनी वेतेन न पथिरक्षितैर्विणिग्भिर्दत्तं तद्वाहो वेतं बंधं सेवा धर्मेन च धनागमं लिप्सेतराजा ॥ १० ॥ धान्यादेः षष्ठांशे दत्तेशे षेण प्रजानां यदि
वार्षिकोपासो न भवेत्तदाराजैव तासां योगक्षेमं कल्पयेदित्याह दापयित्वेति ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥